

mada Missa audiatur, et non amplius differatur; et nihilominus non propterea obligat statim post transactum Dominicum diem, etiam si in illo non fuerit impletum. Respondeatur primum, quamvis finis legis non cadat sub obligationem legis, nisi etiam sit materia legis, tamen quando ille finis est maxime proprius et principalis, ex illo recte conjectamus sensum et intentionem legis, et materiam ejus. Secundo dicitur, hunc finem non esse extrinsecum, sed intrinsecum, substantialemque materiam hujus legis, quod patet, tum ex ratione facta, quia hoc præceptum est sufficiens determinatio divini præcepti; non esset autem sufficiens determinatio, nisi ita præscriberet tempus, ut prohiberet majorem dilationem; tum etiam ex verbis ipsius decreti: *Omnis fidelis semel in anno confiteatur, suscipiens reverenter, ad minus in Pascha, Eucharistiae sacramentum;* ex quo contextu constat, illud verbum, *semel in anno*, aequum cum utroque actu confitendi et communicandi conjungi; clauditur ergo hoc in materia hujus præcepti, sicut de præcepto confessionis graviore Theologi sentiunt, ut suo loco dicemus; nec sequentia verba, *ad minus in Pascha*, excludunt absolutam obligationem communicandi semel in anno, sed potius declarant, illam obligationem esse implendam, saltem in tali die; quod potius additum est communionis, quam confessionis præcepto, quia confessio, propter necessitatem suam, differenda non est; et, postquam semel est facta, non est iterum ex præcepto iteranda, et ideo nullus certus terminus illi potuit designari, quia, quam primum homo peccat, confiteri potest, et satis implet obligationem suam; communio vero iterari potest etiam ex præcepto, et ideo potuit designari dies, in quo homo illam obligationem, ad minimum, implere teneatur, etiam si prius saepius voluntarie communicaverit. Fuit autem ita expediens fieri propter rationes superius adductas. Atque in hoc sensu videtur hoc præceptum declarasse Concil. Trident., sess. 43, can. 9, dicens: *Si quis negaverit, omnes fideles teneri singulis annis, saltem in Paschate, ad communicandum, anathema sit;* ponit ergo hoc in materia et substantia illius præcepti, et non tantum in fine extrinseco. Præterea hoc etiam videtur declarare usus Ecclesiæ; nam, si quis Paschalem communionem omisit, censuris compellitur, ut quam primum communicet, nec permittitur usque in aliud annum differre;

et tamen parochi vel pastores non imponunt ad hoc novam obligationem, sed cogunt ad implendam obligationem dicta lege positam in Concil. Lateranensi; neque solum puniunt præteritam transgressionem, ut per se constat ex praxi et sensu Ecclesiæ, et quia excommunicatione non solet ferri propter præteritum, ut sic, sed in ordinem ad futurum, ut aliquis non permaneat in peccato commisso, vel ut illud non continuet; ergo signum est, obligationem hujus præcepti durare, et transgressionem ejus magis ac magis continuari, quamdiu magis communio differetur. Tandem declaratur a simili, quia ex vi hujus præcepti tenetur homo communicare in parochia, seu alibi ex facultate parochi; si autem contingat non posse illam circumstantiam servari, nihilominus tenebitur homo alibi communicare, si possit, quia haec est substantia præcepti, et præcipue intenta, quæ non est omittenda, etiam si modus ejus omnino impleri non possit; sic ergo, quamvis, transacto die Paschatis, non possit hoc præceptum impleri quantum ad circumstantiam talis diei, implendum est quantum ad substantiam actus communicandi, ne ultra tempus lege præscriptum differatur. Hæc ergo sententia est sine dubio vera, et rationabilis, magisque favens bonis moribus fidelium; nec dubitari potest, quin in sensu explicato potuerit hec lex dari, nec rationem probabilem video, ob quam existimemus non esse hanc Ecclesiæ intentionem. Solum video dici posse, rationes factas non procedere de eo, qui, v. gr., in Natali Domini ex devotione communicavit, et postea præceptum Paschalis communionis transgressus est; ille enim quamvis differat communionem usque ad aliud Natalem, non differt ultra annum; ergo ex hac parte non denuo transgreditur præceptum; ergo nec tenebitur statim communicare, quam primum possit. Respondeatur, quod de hoc fortasse posset minus improbabiliter id defendi; nihilominus mihi non placet, quia illud est per accidens, et præceptum intelligendum est de communione præcepta, seu, quæ fit ad satisfaciendum Ecclesiastico præcepto, et hanc prohibet ultra annum differri.

7. *Difficultas.* — *Explicatur.* — *Replicatur.* — *Improbatur.* — Tertium dubium præcedenti simile est, si quis prævideat fore, ut intra illos quindecim Paschales dies communicare non possit, an teneatur prævenire et communionem anticipare. Videtur enim ex dictis sequi, teneri hominem ad hujusmodi

anticipationem, quia tenetur servare substantiam præcepti, quantum potest, etiamsi circumstantiam illius determinati temporis servare non possit; sed ad servandam substantiam præcepti necessarium est anticipare, quia, si expectet præfinitum diem, nec servabit præceptum quoad circumstantiam, quia, ut supponimus, ita erit impeditus, ut communicare non possit; nec quoad substantiam, quia differet communionem ultra annum; præsertim, si supponamus a præcedente Paschate non communicasse. Confirmatur primo, nam in simili casu, tenetur quis prævenire confessionem, ut probabilior est opinio, et inferius suo loco dicemus: ergo. Confirmatur secundo, nam qui in die festo prævidet, ab hora octava, v. gr., non futurum sacrum, tenetur prævenire, et audire prius, si potest, quamvis absolute totum tempus matutinum sit per se liberum ad audiendum sacrum. His ergo conjecturis videtur hæc pars probabilis fieri. Nihilominus dicendum censeo, non teneri hominem in hujusmodi casu anticipare communionem ex vi hujus præcepti. Ratio, qua moveor, est, quia nullus obligatur ad anticipandum actum præceptum, nisi per talem actum possit satisfacere obligationi præcepti; sed per communionem anticipatam non implet quis obligationem hujus præcepti; ergo ex vi ejus ad hoc non obligatur. Major videtur vere per se nota ex terminis, quia lex non obligat, nisi ut impleatur; ergo ad actum, quo impleri non potest, non obligat. Minor vero patet; nam si quis in eo casu anticipasset communionem, et postea Paschali tempore non occurrisset impedimentum, quod timebat, teneretur illo tempore communicare, quia hoc præcipit lex, et tunc impleri potest, cum factum non sit. Dices, in eo casu jam non teneri, sed excusari, quia jam rationabiliter communicavit ex voluntate implendi præceptum; et præcipue, si ex consilio confessoris hoc facit; quanquam enim hoc in lege non sit expressum, videtur tamen ex ea rationabiliter seu a fortiori colligi, quia, cæteris paribus, melius est anteponere, quam postponere; sed lex ipsa dat facultatem postponendi ex rationabili causa; ergo multo magis censenda est dare ad anticipandum; ergo, si ita fiat, satisfit præcepto, neque erit obligatio postea iterum communicandi; ergo ratio facta non obstat, quominus præceptum hoc obliget ad anticipandum propter rationem supra factam. Sed, licet hic discursus probabilis etiam sit, non tamen audierem excusare ab obligatione

Per quem actum impleatur hoc præceptum, quæve pœna transgressoris imposita sit.

4. *Quorundam opinio.* — Ratio dubitandi est, nam interdum aliquis indigne communicat; de communicantibus enim digne debito tempore et loco nulla est dubitandi ratio; indigna vero communio, ut multi existimant, non sufficit ad explendum hoc præceptum; quod tenet Durand. in 2, dist. 28, quest. 4; Capreol. in 2, dist. 41, quest. 1, art. 3, quatenus dicunt requiri gratiam sanctificantem ad implendum hoc præceptum; qui tamen

SECTIO III.

generaliter loquuntur de supernaturalibus præceptis sacramentorum; et forte intelligunt, esse necessariam gratiam, ut nullum præceptum in eorum sumptione violetur, quod longe aliud est. Adrian. vero, in 4, materia de Confess., quæst. ultim., generatim loquens de omni præcepto tam divino, quam humano, censet impleri non posse per malum actum, et hoc potest esse unum fundamentum hujus sententiae; quod erit magis apparens, si restringatur ad usum sacramentorum; cum enim ad cultum Dei ordinetur, non videtur præceptum ejus posse impleri per sacrilegum usum, cultui divino contrarium; unde videtur maxime credibile, Ecclesiam non præcipere substantiam actus communionis sine hoc modo digne communicandi, quia sine illo neque ad salutem animæ, neque ad cultum Dei spectat; et tamen ab Ecclesia, non nisi sub hac ratione præcipitur. Tandem verba ipsius decreti utrumque præcipere videntur: *Suscipiens reverenter, ad minus in Pascha, Eucharistiæ sacramentum; nam vox illa reverenter, maxime intelligenda videtur de reverentia (ut ita dicam) spirituali; qualis est, dignæ sumptionis; sicut quando in cap. Dolo- lentes, de Celebratione Missarum, in præcepto recitandi horas dicitur: Devote recitentur, omnes intelligunt, per vocem illam, devote, significari præcipue devotionem substantialem orationis, quæ consistit in attentione et integritate.*

2. Qui sacramentum Eucharistiæ voluntarie in Paschate suscipit, licet ob sacrilegum sumptionem peccare contingat, Ecclesiæ præcepto satisfacit. — Objectioni fit satis. — Nihilominus dicendum est, eum, qui voluntarie suscipit sacramentum Eucharistiæ, etiamsi indigne sumat, implere præceptum communicandi, etiamsi alias peccet mortaliter per sacrilegium indignæ sumptionis. Ita tenet in specie Cordub., in Summ. Hisp., quæst. 45; et in genere Soto, lib. 2 de Justitia, quæst. 3, art. 10; Covar., in cap. Alma mater, 4, § 5, qui alios referunt. Et probatur, nam alia præcepta, tum sacramentorum, tum in aliis materiis, impleri possunt per actum peccaminosum; ut patet, si quis Missam audiat prava intentione, vel jejunet comedendo aliquid saluti contrarium, aut plus quam indigeat, non tamen contra formam ecclesiastici jejunii; item per susceptionem baptismi factam sine gratia sanctificante impletur præceptum, etiam diuinum, suscipiendo baptismum; et idem esset de sacramento confirmationis vel Ordinis, si

de eis suscipiendis præcepta darentur; aut, si quis voto se obligasset ad suscipiendos Ordines, quamvis in peccato eos susciperet, votum impleret, quamvis alias peccaret contra reverentiam debitam sacramento. Ratio autem sumitur ex principio generali, quod trahit D. Thom., 4. 2, quæst. 101, art. 9, quia lex præcipiens actum præcipit substantiam ejus, non autem modum, nisi modus sit essentialis actui secundum se, vel prout sub legem cadit; quomodo attentio est de essentia orationis, et formalis integritas, de essentia confessionis, et talis forma abstinentiæ, de ratione jejunii, et dilectio super omnia est intrinsecus modus charitatis Dei; at vero suscipere Eucharistiam cum dispositione debita non est modus essentialis sacramentali communioni, ut sic; nam, licet aliquis indigne communicet, tamen revera sacramentaliter communicat, dummodo voluntarie et scienter sacramentum sumat. Quod ideo addo, quia si aliquis casu comedat hostiam consecratam, cogitans esse communem panem, illa sumptio non esset satis ad implendum præceptum, quia voluntas sumendi sacramentum est de essentia sacramentalis sumptionis; hæc autem est, quæ ab Ecclesia præcipitur, non autem sumptio etiam spiritualis, quia hæc pertinet potius ad effectum sacramenti, qui consequitur actum præcepti, quam ad ipsum actum sumendi, qui præcipitur; et, quamvis hic effectus pendaat aliquo modo ex actu ipsius hominis, tamen ille actus est mere interior, et non est de intrinseca ratione ipsius sumptionis sacramenti, prout actus humanus est; et ideo non comprehenditur sub præcepto ipsius. Neque etiam talis actus est expressus verbis hujus legis; nam illa particula reverenter, non satis est ad inducendam hanc specialem obligationem, tum quia, cum sit res valde difficilis, debuisse clarius exprimi; unde probabile est, hanc particulam non esse additam ad aliquid specialiter præcipiendum, sed tantum ad exprimendum actum cum conditione sibi debita ex natura sua; tum etiam quia illa particula satis posset explicari de reverentia exteriori, de qua potest Ecclesia judicare, vel de reverentia intrinseca, quæ consistit in recognitione sanctitatis hujus sacramenti, et voluntate recipiendi illud, ut rem sacram et divinam. Dices: si is, qui indigne communicat, mortaliter in eo peccat, quid interest dicere, quod impleat quasi materialiter hujusmodi præceptum? Respondetur primo, ne duo peccata committat, unum commissionis, et

centur astringi, aut integra sacramenta percipient, aut ab integris arceantur. Non ergo licet sumere corpus Christi sine ejus sanguine.

2. Præterea, ad perfectionem hujus sacramenti concurrit et manducatio corporis et potatio sanguinis, ut supra habitum est (q. 74, art. 1, et quæst. 76, art. 2, ad argum. 1). Si ergo sumatur corpus sine sanguine, erit sacramentum imperfectum, quod ad sacrilegium pertinere videtur. Unde idem Gelasius subdit (loc. citat.): *Quia divisio unius ejusdemque mysterii sine grandi sacrilegio provenire non potest.*

3. Præterea, hoc sacramentum celebratur in memoriam Dominicæ passionis, ut supra dictum est (quæst. 74, art. 1, et quæst. 76, art. 2, ad 1), et sumitur pro animæ salute. Sed passio Christi magis exprimitur in sanguine, quam in corpore; sanguis etiam pro salute animæ offertur, ut supra habitum est (q. 76, art. 4, ad 1). Potius ergo esset abstinentia a sumptione corporis, quam a sumptione sanguinis. Ergo accedentes ad hoc sacramentum non debent sumere corpus Christi sine ejus sanguine.

Sed contra est, multarum Ecclesiarum usus, in quibus populo communicanti datur corpus Christi sumendum, non autem sanguis.

Respondeo dicendum, quod circa usum hujus sacramenti duo possunt considerari: unum ex parte ipsius sacramenti, aliud ex parte sumentium. Ex parte quidem ipsius sacramenti convenient, quod utrumque sumatur, scilicet, et corpus et sanguis, quia in utroque consistit perfectio sacramenti. Et ideo, quia ad sacerdotem pertinet, hoc sacramentum consecrare et perficere, nullo modo debet corpus Christi sumere sine sanguine. Ex parte autem sumentium requiritur summa reverentia et cautela, ne aliquid accidat, quod vergat ad injuriam tanti mysterii. Quod præcipue posset accidere in sanguinis sumptione, qui quidem, si incaute sumeretur, de facili posset effundi.

Et quia crevit multitudo populi Christiani, in qua continentur senes, et juvenes, et parvuli, quorum quidam non sunt tante discretionis, ut cautelam debitam circa usum hujus sacramenti adhibeant, ideo provide in quibusdam Ecclesiis observatur, ut populo sanguis sumendus non detur, sed solum a sacerdote sumatur.

Ad 1 ergo dicendum, quod Gelasius loquitur, quantum ad sacerdotes, qui sicut totum consecrant sacramentum, ita etiam toti communicare debent. Ut enim legitur in Concilio XII Toletano (can. 6, de Consecrat., dist. 2

ARTICULUS XII.

Utrum licet sumere corpus Christi sine sanguine (infra, quæst. 83, art. 3; et 4, dist. 12, q. 3, art. 5, quæst. 2).

1. Ad duodecimum sic proceditur. Videtur, quod non licet sumere corpus Christi sine sanguine. Dicit enim Gelas. Papa, et habetur de Consecr., d. 2: *Comperimus, quod quidam, sumpta tantummodo corporis sacri portione, a calice sacrae crucis abstinent, qui procul dubio, quoniam nescio qua superstitione do-*

cap. Relatum) : *Quale erit sacrificium, cui nec ipse sacrificans particeps esse dignoscitur?*

Ad 2, dicendum, quod perfectio hujus sacramenti non est in usu fidelium, sed in consecratione materiæ. Et ideo nihil derogat perfectioni hujus sacramenti, si populus sumat corpus sine sanguine, dummodo sacerdos conservans sumat utrumque.

Ad 3, dicendum, quod representatio Dominicæ passionis agitur in ipsa consecratione hujus sacramenti, in qua non debet corpus sine sanguine consecrari. Potest autem a populo corpus sine sanguine sumi. Nec inde sequitur aliquod detrimentum, quia sacerdos in persona omnium sanguinem offert et sumit, et sub utraque specie totus Christus continetur, ut supra habatum est.

COMMENTARIUS

D. Thomæ conclusio. — Distinguit D. Thom. de sacerdotibus et laicis, et de prioribus dicit, nullo modo debere sumere corpus sine sanguine, quod formaliter intelligendum est de sacerdotibus, ut sacerdotes sunt, id est, conscientibus et sacrificantibus, et ita procedit ratio D. Thom., scilicet, quia ad sacerdotem pertinet, hoc sacramentum perficere; non potest autem perfici sine ea integritate, quam sacramentum secundum se postulat. De qua conclusione, quia ad materiam de sacrificio spectat, infra dicemus in disputationibus de sacrificio, et nonnulla supra attigimus, tractando de materia remota hujus sacramenti, de necessitateque utriusque partis ejus. De laicis D. Thom. solum dicit, propter cautelam et reverentiam sacramenti, in quibusdam Ecclesiis dari laicis corpus sine sanguine, quam consuetudinem sentit esse rationabilem et laudabilem; nam, licet considerando tantum ex parte sacramenti perfectionem ejus, utraque potius species sumenda esset, tamen considerando, ex parte sumentium, reverentiam et cautelam, quam adhibere debent, merito communis plebs unica specie corporis contenta est. Quæ res longiorem postulat disputationem, in qua graves difficultates, quas D. Thom. in argumentis tangit, expediemus.

DISPUTATIO LXXI.

DE PRÆCEPTO COMMUNICANDI SUB UNA VEL DUABUS SPECIEBUS.

Disp. 33 de Euchar. — Quæ hactenus de præcepto communicandi diximus, communia

sunt, sive in una, sive in duplice specie communionio facienda sit; superest ergo exponentum, quid in hoc sit prohibitum, quidve liceat; quid denique magis expediat; simile de jure divino, et Ecclesiastico dicam.

SECTIO I.

Utrum per se malum, ac prohibitum sit in una tantum specie communicare.

1. Naturali jure stando, communio sub utraque specie laicis licita est. — De communione sub utraque specie non est, quod questionem moveamus; nam stando in solo jure divino et naturali, certum est non esse laicis prohibitam, nec esse per se malam. Quod, et de fide est, et evidens etiam, suppositis principiis fidei de institutione et veritate hujus sacramenti. Primum horum satis probat antiquus Ecclesiæ usus; solebat enim Christianus populus frequenter sub utraque specie communicare, ut constat ex Justino, Apologia 2 pro Christian., et Hieron., Sophoniæ 3, et refertur in cap. Sacerdotes, 1, quæst. 1, et dialog. 2 contra Pelag., ex Chrys., hom. 48 in 2 ad Cor., ubi inter alia dicit, in participatione Eucharistiae quoad utramque speciem, non esse jure divino inter sacerdotem et laicum differentiam constitutam; quod intelligendum est, quoad hoc, ut utriusque liceat, non vero quoad hoc, ut utriusque sit æque necessarium; de quo infra dicemus. Idem sumitur ex Ambros., lib. de Iis qui initiantur, cap. 9; et Theodor., lib. 5 Histor., cap. 46, refert, eumdem Ambrosium Imperatori Theodosio dixisse : *Qua audacia poculum pretiosi sanguinis ore tuo participabis?* et plura in sequentibus referemus. Secundum vero patet, quia, supposita institutione, utriusque speciei sumptio est actio sacra et sacramentalis, et potest fieri sine ulla irreverentia et indecentia; ergo actio illa, neque ex objecto, neque ex circumstantiis, habet intrinsecam malitiam; neque etiam ostendi potest scriptum aut traditum aliquod divinum jus, in quo aliqua ex his speciebus sit laicus prohibita. De jure autem Ecclesiastico quid dicendum sit, in sect. 3 dicemus.

2. Difficultas ergo proposita est, an e contrario liceat laicis in una sola specie communicare, ita ut hoc, nec per se malum sit, nec jure divino prohibitum (nam de Ecclesiastico, ut dixi, nunc non agimus); et idem est querere, an non solum liceat, sed etiam necessarium sit, quotiescunq[ue] communicatur, utramque

speciem sumere. Ratio autem dubitandi est, quam tetigit hic D. Thom., arg. 2, quia utraque species est de integritate et perfectione hujus sacramenti; ergo non licet unam sine altera sumere. Respondet D. Thom. perfectionem hujus sacramenti non consistere in usu, sed in consecratione materiæ; et ideo non esse contra perfectionem hujus sacramenti, quod in una tantum specie a laicis sumatur. Sed hoc non videtur satisfacere, quia non solum debitum est reverentiae sacramenti, ut integrum fiat, sed etiam ut integrum sumatur, et non mutilum. Unde Gelas. Papa, in c. Comperimus, de Consecr., dist. 2: *Quidam (inquit) sumpta tantum corporis Christi portione a calice sacri cruoris abstinent, qui procul dubio aut integra sacramenta suscipiant, aut ab integris arceantur, quia divisio unius ejusdemque mysterii, sine grandi sacrilegio provenire non potest.* Leo etiam Papa, serm. 4 Quadrag. Manichæos reprehendit, quod panem sumerent et calice abstinerent; et ad idem propositum dixit August., apud Algerum, lib. 2 de hoc myst., cap. 8, et apud Bedam, 1 ad Cor. 10, nec carnem sine sanguine, nec sanguinem sine carne jure communicari; et fortasse hanc ob causam olim præcipiebatur dari ægrotis, qui calicem bibere non poterant, corpus sanguine intinctum, ut colligitur ex Prospero, in Dimid. tempor., c. 6; et aliqui ad hoc citant Concil. IV Carth., cap. 76, quia ibi dicitur : *Infundatur ori ejus Eucharistia.* Sed hoc nihil probat, quia haec verba optime possunt de corpore solo verificari.

3. Secundum argumentum sumi potest ex speciali Christi præcepto, in illis verbis contento : Hoc facite quotiescumque sumitis; in quibus verbis diximus supra contineri præceptum, tam respectu sacerdotum de consecrando, sumendo et dispensando hoc sacramentum, quam respectu laicorum, de participando eodem mysterio; ergo, etiam ibi præceptum est omnibus servare ritum, quem Christus et Apostoli servaverunt; sicut ergo ipsi in utraque specie sumpserunt, ita omnibus præceptum est sumere, quotiescumque sumpserint. Et confirmatur primo, nam hinc colligunt omnes præceptum esse sacerdotibus, utramque speciem sumere, quando conficiunt, quia Christus ita fecit, et dixit : *Hoc facite;* ergo idem concludi potest de aliis sumentibus, quia ut supra diximus, illud pronomen *hoc*, non tantum designat facta Christi, sed etiam Apostolorum sumentum. Confirmatur secundo ex verbis subjunctis : *In mei*

*memoriam facietis, id est, in repræsentationem passionis meæ, ut omnes exponunt; repræsentatio autem passionis non fit expressa sine sumptione sanguinis; nam per duas species distinctas significatur separatio sanguinis a carne, et animæ a corpore, facta in passione. Hæc sunt fundamenta hæreticorum, qui reprehendunt communionem in una specie, prout est in communi usu Ecclesiæ, ut refert Waldensis, tom. 2 de Sacram., c. 87; et Bellar., lib. 4 de Euchar., cap. 20 et seq. Alii vero hæretici, ut refert Joan. Alban., lib. de Communione sub una specie, part. 1, art. 4, distinctione usi sunt; aliquando enim fit communio privativum ex præconsecratis, et tunc inquiunt non procedere argumenta facta, quia non oportet tunc fieri communionem propter repræsentationem passionis Christi, sed propter effectum, qui in una tantum specie dari potest; aliquando vero fieri publice in ipso sacrificio, et tunc dicunt concludere argumenta facta, præcipue secundum, quia illa communio pertinet ad consummationem sacrificii, et repræsentationem passionis; et ita exponunt illa verba : *Hoc facite, quotiescumque sumitis, in mei commemorationem,* ita ut illa particula : *In mei commemorationem, conjungatur cum verbo sumitis, non cum verbo facite, et sensus sit : Quotiescumque sumitis in mei (id est, passionis meæ) commemorationem, hoc facite, id est, corpus et sanguinem sumite.**

4. Nec per se malum, nec divino prohibitum est jure unam Eucharistiae speciem sine altera sumere. — *Objecio rejicitur.* — Veritas Catholica est, nec per se esse malum, nec jure divino prohibitum, unam speciem hujus sacramenti sine altera sumere. Ita definitur in Concilio Constantiens., sess. 43, et in epist. Martini V, et clarius in Concil. Trident., sess. 24, cap. 1, idemque traditum fuerat in Concil. Basileens., sess. 30. Et probatur, satisfaciendo duabus difficultatibus positis, quia neque ex sola rei natura, neque ex speciali mandato Christi colligi potest, esse necessarium, sumere semper utramque speciem; ergo ex nullo capite esse malum aliquando unam solam speciem sumere. Probatur prima pars antecedentis, nam quatuor sunt in hoc sacramento, ex quibus haec obligatio posset oriri, scilicet, effectus, significatio, res contenta, et species continentis; sed propter effectum non est semper necessarium, utramque speciem sumere, tum quia in superioribus visum est, per se loquendo, totum effectum